

Elk dorp een volkstuin

Ontwerp, tekst, foto's en idee:

Aad van Uffelen

28-10-2014

- **Behoeftte aan volkstuinen/moestuinen in de Gemeente Westland.**
- **Centrale doelstellingen van een volkstuin.**
- **Beleidsplan Volkstuinen Westland.**
- **Voorstel van het project Ecologische volkstuinen (nutstuin)**
- **Plan van aanpak.**
- **Kort samenvattend: Wat is een Ecologische volkstuin (nutstuin)**
- **Wat is het plan?**
- **Voorbeeld van schooltuintjes voor jongeren**
- **Motivatie: Waarom een duurzame moestuin? Hoe ziet dat er uit?**
- **Bijlagen: Een paar websites voor meer informatie.**
- **Tot slot.**

Ecologische Volkstuinen in Westland

Initiatief: Aad van Uffelen Schepen 6 2671HN Naaldwijk 0651446365 aadvanuffelen@gmail.com	Eerste aanzet april 2010 Presentatie via Duurzaam Westland, 25 mei 2013 Eerste verzoek gemeente Westland mei 2013 Deze versie 28 oktober 2014
--	--

1. Behoeftte aan volkstuinen/moestuinen in de Gemeente Westland

Stadslandbouw, moestuinen in woonwijken, telen op daken, het is wereldwijd in opkomst.

Omliggende gemeenten hebben een rijke variatie aan volkstuincomplexen. In gemeente Westland is maar 1 volkstuincomplex; Kweeklust in Wateringen. In de Lier liggen al ca. 65 jaar 5 volkstuintjes achter de Burg. Cramerlaan. In Poeldijk ligt het complex Tuinderslust, maar dat valt al 75 jaar onder Den Haag!

Er zijn in de buitengebieden van Westland een onbekend aantal mensen die een eigen groentetuintje hebben.

(Een stadje als Zwolle heeft zelfs 35 moestuincomplexen en Zwolle (121.525) is maar net wat groter dan Westland (103.000)

Burgers hebben in de huidige tijdgeest in toenemende mate de wens een eigen volkstuintje te bezitten of gezamenlijk iets te onderhouden. Daarom is er ook in Westland behoefte aan een aantal goede volkstuincomplexen. Naarmate Westland meer verstedelijkt neemt die behoefte toe. Ook de transitie naar duurzaamheid en vergroening in de samenleving maakt dat mensen meer belangstelling krijgen voor een eigen tuin, moestuin, een groen dak, een groene straat, stadslandbouw, een park, etc.

Bij moderne tuindersbedrijven is steeds minder grond beschikbaar omdat die bedrijven hun grond tot het maximum benutten en geen mogelijkheid meer hebben mensen van een stukje moestuin te voorzien.

In heel Nederland hebben ca. 250.000 mensen een eigen volkstuintje binnen een complex. Dat kan zijn op huurbasis of op basis van eigendom. Alle mensen die zelf een stukje grond hebben of dit bij kennissen lenen of huren zijn niet meegerekend. Totaal gaat het wellicht om 500.000 mensen die actief zijn met een volkstuin.

Onder invloed van duurzaamheid en de nieuwe natuurtrend, je eigen voeding en/of bloemen telen in een tuin of op zelfs het dak van je garage, maar vooral

ook door de stadsmoestuinen/stadslandbouw is zelf moestuinieren of dit samen te doen populair geworden. Zeker ook de stadsmoestuinen krijgen steeds meer belangstelling, vooral ook omdat dit de sociale samenhang versterkt in een wijk. En het maakt de stad leefbaarder, gezonder en aantrekkelijker.

Grote steden zetten flink in op de ontwikkeling en ondersteuning van stadslandbouw in diverse vormen. Weer samen 'met de natuur' werken in plaats van tegen de natuur, geen kunstmest en chemische bestrijding meer.

Gemeenten geven zelf aan voordelen te zien als:

Duurzame vergroening; Sociale duurzaamheid; Ecologische duurzaamheid, Economische duurzaamheid en Verbetering van de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit. Gunstig voor de biodiversiteit door toename van het groene areaal. In het kader van Planet, People en Profit past het principe vlekkeloos. Essentieel is dat de gemeente ontwikkelruimte geeft aan deze groene initiatieven het stimuleert en faciliteert.

2. Centrale doelstellingen van een volkstuin/nutstuin

De centrale doelstellingen voor de aanleg van Ecologische volkstuinen in Westland kunnen zijn:

- Mensen en vooral ook kinderen weer voeling te laten krijgen met de aarde, met gezonde voeding, met smaken, met de eigen productie van biologisch gezond voedsel met nutritionele waarde. (Gezondheid)
- Met kinderen moestuingroenten telen en ze er mee leren gezond te koken.
- Kinderen weer dicht bij de natuur brengen, hen te leren hoe biodiversiteit werkt, hoe planten groeien en hoe ze daar zelf een aandeel in kunnen hebben. (Onderwijs en opvoeding en begrip voor biodiversiteit en de essentie van het leven en het belang om de planeet goed te verzorgen)
- Dat mensen die tuinieren meer belangstelling hebben voor groen in het algemeen en schenken aandacht aan bomen en beplanting.
- Dat de sociale cohesie en integratie wordt versterkt. (Sociale duurzaamheid)

- Het realiseren van een ontmoetingsplaats tussen verschillende culturen en leeftijdsgroepen dat integratie en wederzijds respect bevordert.
- Het creëren van een zekere mate van verenigingsleven, een goede groepsdynamiek en vertrouwen.
- Het economisch belang voor de gemeente en de bindende factor. (Economische duurzaamheid)
- Goede/alternatieve vormen van lichaamsbeweging (tuinieren) in de buitenlucht, waardoor mensen een actieve levensstijl ontwikkelen en ziekte en overgewicht worden tegen gegaan. Fysiek en mentaal gezondere mensen beperken ook de gemeentelijke kosten van zorg. (Gezondheid en Sociale duurzaamheid)
- Mogelijkheden bieden voor specifieke doelgroepen zoals: zorg, telen voor de voedselbank, schooltuintjes. Hiervoor is dan wel speciale begeleiding en deskundigheid vereist. (Sociale duurzaamheid)
- Mogelijkheden bieden voor het participeren van groene beroepsopleidingen/voortgezet onderwijs en faciliteren van stageplaatsen. (Onderwijs en Economische duurzaamheid)
- (Duurzame vergroening) volkstuinen deel laten zijn van de Ecologische Groenstructuur. (Bevordering / verbetering van de biodiversiteit en natuur in de omgeving)
- In het algemeen een stimulans tot verbetering en versterking van de sociale en technische leefbaarheid en vergroening in gemeente Westland. En bijdragen aan de nieuwe wereld waarin lokale zelfvoorziening centraal staat. Dit sluit ook aan op ontwikkeling naar nieuwe maatschappelijke en economische vormen waarbij groei minder belangrijk wordt. Niet 'meer, maar beter wordt het adagio'. Passie wordt het belangrijkste middel het 'Key Capital'

Opm. Het NME (Natuur Milieu en Educatieproject) van de gemeente past daarom in de ontwikkeling van ecologische volkstuinen.

Economisch, sociaal en qua leefomgeving vormen volkstuinen onomstotelijk bewezen een belangrijk element voor de leefomgeving en integratie. [Lees hiervoor de bijlagen onder punt 10.](#)

Daarnaast kunnen volkstuinen een belangrijk deel uit gaan maken van de lokale groenstructuur. Daardoor wordt ook de biodiversiteit bevorderd en vanwege het groen ook de luchtkwaliteit verbeterd (minder CO₂, fijnstof, NO_x (stikstofoxiden) etc) en dus een gezondere leefomgeving. Een schonere lucht met minder fijnstof etc. leidt o.a. tot minder COPD, allergie en longkanker...

Een leefbare groene omgeving waarin ook volkstuinen beschikbaar zijn is aantrekkelijk voor veel mensen. En zeker hoger opgeleiden hechten veel waarde aan een groene leefomgeving. Woningen in een groene omgeving worden ca. 10 % meer waard, een niet onbelangrijke economische factor.

Aangezien Westland de gemeente is met het hoogste percentage bebouwing (90 %) en een van de minst groene gemeenten van Nederland is, is hier nog veel te winnen, zeker als tegenwicht tegen de intensieve industrialisering en de toenemende intensiteit van het (vervuilend) (vracht)verkeer.

Het doel van dit project is Ecologische moestuinen (nutstuinen) te realiseren. Tuinen waar geen tuinhuisjes op mogen worden gebouwd, waar het telen centraal staat. Dit kan op individuele en op groepsbasis worden gerealiseerd dan wel in combinatie.

De andere vorm van volkstuinen (meer recreatieve verblijfs/nuts-stuinen) moet niet worden uitgesloten, want dat heeft ook een belangrijke functie. Dat kan onder dezelfde volkstuinvereniging vallen dan wel onder een aparte volkstuinvereniging worden gebracht.

3. Beleidsplan Volkstuinen Westland

Het is aan te bevelen dat de gemeente een startnotitie Beleid Volkstuinen ontwikkelt die kan uitmonden in een beleidsnota.

Hierin spelen drie aspecten naar het type volkstuinen/moestuinen:

A de ecologische moestuin (nutstuin)

B de meer recreatieve volkstuin (verblijfstuin/nutstuin)

Tussen deze twee zit een aanmerkelijk verschil in de inrichting van een complex en de voorwaarden daar te mogen tuinieren. Op een recreatieve volkstuin staan normaliter tuinhuisjes vaak met een weekendverblijfsmogelijkheid. Op een nutstuin is dat niet zo.

Voor ons project Ecologische moestuinen is het belangrijk in het kader van duurzaamheid dat alleen op biologische wijze mag worden bestreden en dat kunstmest en chemische bestrijding niet wordt toegestaan.

C Buurtmoestuinen

De snelle ontwikkelingen rondom stadslandbouw, buurtmoestuinen of kruidentuinen die meestal in gezamenlijk beheer door bewoners worden ontwikkeld en beheerd gaan ook Westland niet voorbij. Rotterdam is hierin een goed voorbeeld. www.buurtmoestuin.nl www.groendichterbij.nl

D Stadslandbouw

Dit betreft vooral kort durende braakliggende gemeentegrond waarop op eenvoudige wijze op wat grotere schaal groenten kan worden verbouwd. Omploegen, eggen en planten. Er is geen specifieke infrastructuur voor nodig. Dus met lage kosten kan men direct beginnen. Op veel plekken in Nederland gebeurt dit. Ook Maassluis is in 2013 begonnen met Stadslandbouw.

E Daktuinieren

Op sommige daken kan het moestuinieren ook worden beoefend. Daksterkte, veiligheid, bereikbaarheid, watervoorziening etc. spelen hierin een rol.

Een paar fotovoorbeelden van Rotterdams stadsmoestuinen:

Bergwegplantsoen

KralingenWest

Gandhituin Gordelweg

Gandhituin Gordelweg

Mullertuin aan de Maas

Rakstraat

De 5 door mij in 2013 bezochte tuinen zijn goede initiatieven, maar zaten nog in een ontwikkel- en leerfase. Feitelijke productopbrengsten waren nog laag. Maar het enthousiasme was groot en er is perspectief als het goed wordt aangepakt.

Biologische moestuinen in Amsterdam

Amsterdam heeft veel moestuinen en duizenden mensen tuinieren actief. Een aantal moestuinen is op biologische basis gestoeld. Hieronder De Ark.

De Ark Amsterdam, Hek en berging

Stapelmuren

De tuintjes

De tuintjes

Centraal pad met waterkranen

Stapelmuur met insectenhotel

Biologische volkstuinen Zwolle

Zwolle heeft 35 moestuincomplexen.

Schellerpark bergruimte en water

Schellerpark tuinpaden van
houtsnippers

Schellerpark tuintjes

Schellerpark bijenruimte

In een **beleidsnota** kan de gemeente mede bepalen hoe volkstuinen worden ondergebracht zoals te noemen: Verenigingen, recreatie, onderwijs/educatie, dan wel een combinatie hiervan.

Dan is het ook duidelijker hoe en in welke mate de gemeente Volkstuinen kan faciliteren/ondersteunen/faciliteren met land en geld.
(Zoals de gemeente investeert in verenigingen in Westland, facilitaire ondersteuning biedt of soms financiële faciliteiten (voetbal, ruiterspelen, tennisbanen, biljart, waterrecreatie, hondenuitlaatplekken, etc.). In die lijn zou ook de volkstuinier ondersteuning moeten krijgen.)

Natuurlijk moet er ook een win-win situatie komen zodat investeringen een brede diversiteit aan direct en indirect rendement op kan leveren. Vanzelfsprekend moeten deelnemers/huurders een redelijke huur betalen. *Bij een buurtmoestuin in een wijk ligt dit natuurlijk anders.*

Van belang is dat volkstuincomplexen dicht bij de dorpen/wijken liggen. Ook gezamenlijke moestuinen in een wijk moeten mogelijk zijn.

Belangrijk is het na te gaan hoe volkstuincomplexen parken en groenstroken kunnen aanvullen en ondersteunen in de groenstructuur. Combinaties zijn ook heel goed mogelijk.

In de bijlagen via Internet zijn voorbeelden opgenomen van een beleidsplan.

4. Voorstel van het project Ecologische volkstuinen (nutstuin):

Op 25 mei 2013 is tijdens de eerste duurzaamheidsdag van de Gemeente Westland het plan ecologische volkstuinen door mij gepresenteerd. Al in 2011 heeft ondergetekende via Westland Verstandig aandacht in de politiek gevraagd en in 2012 heeft ook het CDA zich positief uitgesproken hierover. Westland Verstandig ondersteunt het initiatief. Hoe andere partijen hier over denken is niet bekend, maar verwacht mag worden dat zij positief zijn.

Hieronder staan de stappen die inmiddels zijn genomen of die gaande zijn om op korte termijn, al dan niet op tijdelijk beschikbare grond, een of meer ecologische volkstuinen te realiseren zijn, uitmondend in bij elk dorp in Westland een tuincomplex ofwel 6 tot 10 ecologische volkstuinen:

- Inventariseren via internet (www.duurzaamwestland.nl) en de pers hoeveel Westlanders een volkstuin willen. Begin augustus 2013 waren er al ruim 100 aanmeldingen inclusief enkele scholen. De komende tijd wordt verder aandacht gegeven via de media om volkstuinen bekend te maken in Westland.
- Een reglement dat afbakt wat wel en niet mag op een ecologisch volkstuincomplex (dit is in concept gereed) Bijvoorbeeld ten aanzien van bouw of niet van tuinhuisjes, gebruik van zaden, mest, bestrijdingsmiddelen, dagelijks beheer e.d.
Het is wenselijk dat er een volkstuinvereniging (of stichting) wordt opgericht die een en ander stuurt. Gesprekken met Groei en Bloei zijn hier over gaande want volkstuinen onder de hoede van Gr&Bl is een goede optie.
- Nagaan of met de vele braakliggende stukken grond de gemeente (of een bedrijf) bereid is om grond hiervoor beschikbaar te stellen. Mensen betalen een jaarlijkse huurprijs zodat een en ander voor de verhuurder rendabel of op zijn minst kosten dekkend is.
- In geval van een beperkte duur van beschikbaarheid van grond kan ook een contract met huurders dus daarop worden afgestemd. Stel dat een stuk grond 15 of 20 jaar beschikbaar is dan weet men vooraf dat het op die plek eindig kan zijn. Investerings moeten rendabel zijn.
De voorkeur is dat grond permanent beschikbaar blijft. Het vergroot ook

de leefbaarheid in een omgeving en de eerder genoemde doelen worden dan permanent en vollediger bereikt. Idealiter wordt het bij het plannen van stedenbouw direct meegenomen.

Mogelijkheden voor grondverwerving:

Om grond voor een moestuincomplex te verwerven zijn meerdere mogelijkheden beschikbaar: Wij kijken in eerste instantie vooral naar locaties van gemeentegrond voor tijdelijk gebruik welke minimaal 10 jaar beschikbaar zijn: (benodigde grond is afhankelijk van de dorpskern tussen 2000 en 9000 vierkante meter.) Het centrale complex zal ca. 8000 vierkante meter zijn.

1. Tijdelijk grondgebruik van braakliggende gemeentegrond, uitgangspunt is minimaal 10 jr.
2. Gemeentelijke grond in een groenstrookligging, voor langdurig gebruik.
3. Aankoop via sponsoring of schenking door een bedrijf of particulier www.bdgrondbeheer.nl zou daar een rol in kunnen spelen.

Opm. Een optie is de aankoop van een bestaand verouderd tuindersbedrijf, waarna kassen worden gesloopt en de grond vrij komt voor gebruik. Een klein deel van de kas kan dienen als overdekte ruimte voor teelt, opslag van materiaal, verblijf, workshopruimte, etcetera

Voorlopige opties voor grond in Westland:

Opm. onderstaande locaties zijn bezocht. (zie apart document)

1. Wat is het plan:

Het voorstel is om op korte termijn Duurzame Eco-bio-logische (nuts)volkstuintencomplexen te ontwikkelen.

Hierin kunnen 3 varianten zijn:

1 een complex waar alleen mag worden getuinierd (nutstuinen) en geen tuinhuisjes mogen worden gebouwd. Alleen mag er een centrale schuur en eventueel een kleine kas op het terrein worden geplaatst. (zie verderop Plan 1)

2 een combinatiecomplex waarin 3 groepen tuiniers participeren, de individuele, de schoolkinderen en een specifieke groep zoals voor Permacultuur. (Zie verderop Plan 2)

3 een complex waar een ieder binnen vastgestelde regels een klein tuinhuisje/schuurtje op het eigen perceel mag zetten (verblijfs/nuts-tuinen). Dit wordt hier niet nader besproken.

Alle opties zijn mogelijk en er zal een reglement moeten worden ontwikkeld waar aan wordt voldaan. Voor moestuinen onder 1 en 2 genoemd is al een conceptreglement ontwikkeld. Dit plan heeft prioriteit en is snels realiseerbaar. In ieder geval moet volkstuinieren gebeuren op basis van Ecologisch/biologisch / duurzaam telen, dat past ook het beste in een Duurzaam Westland.

Verhuurders kunnen zijn:

- 1 De gemeente (kan grond ook om niet ter beschikking stellen (zoals bij veel gemeenten gebeurt) of een acceptabele huur vragen) *Huur vragen strookt echter niet met hetgeen de gemeente doet voor andere groepen in Westland.*
- 2 Particulieren/bedrijven
- 3 Vereniging van eigenaren

Beschikbaarheid grond kortdurend of langdurend. Dat laatste heeft de voorkeur.

Wel of geen volkstuinvereniging (of stichting) oprichten hangt af van de soort volkstuin, de wijze waarop volkstuinen binnen de gemeente een plek krijgen en andere punten.

2. Plan van aanpak:

Stap 1 (mei 2013)

Ontwikkelen van een plan. (dit is klaar)

Stap 2 (juni 2013)

Het plan bij de gemeente Westland en politieke partijen/ de raad bespreken.

Nagaan of de gemeente wil participeren / faciliteren.

Inzet is tevens de ontwikkeling door de gemeente van een beleidsplan volkstuinen. 22 augustus 2013 is overleg met de gemeente begonnen.

Stap 3 (mei 2013)

Plan in de pers bekend maken en kijken hoeveel mensen interesse hebben voor een volkstuintje. Aanmelding mogelijk maken en/of een informatiepunt.

Op 25 mei 2013 is dit van start gegaan.

Stap 4 (2013 - nog niet gebeurd)

Een vereniging oprichten die de volkstuinen gaat ontwikkelen. Een reglement ontwikkelen voor leden/huurders van een tuintje. (concept is klaar)

Nagaan of financiers, sponsors e.d. te vinden zijn.

Stap 5 (2013)

Nagaan of er gronden beschikbaar zijn. Grond moet wel een minimale kwaliteit hebben zoals: gifvrije schone grond en vrij van heermoes en puin en niet te laag gelegen zodat de grond constant te nat is. Bereikbaar met de auto en fiets, etc.

Stap 6 (2013)

Nagaan welke organisaties belangstelling hebben in participatie in het uitgebreide volkstuinproject. Benaderd zijn: Vitis Welzijn; E25; Groei en Bloei Westland; Basisscholen; Moslimvereniging Almouwahidin; Voedselbank.

Stap 7 (2013)

Een promotiecampagne voeren via de media, het platform Duurzaam Westland, Groei en Bloei, en liefst in samenspel met politieke partijen, eventueel inspreken in de gemeenteraad, publiceren en de straat op.

Persberichten sturen, Twitteren e.d. Informatie op de website. Eventueel een Weblog beginnen.

Opm. In 2014 wordt verder gewerkt aan het plan van aanpak om tot realisatie te komen. In augustus 2014 zijn nieuwe gesprekken met de gemeente gestart die op dit moment 28 oktober nog niet hebben geleid tot het gewenste resultaat.

3. Kort samenvattend: Wat is een Ecologische volkstuin (nutstuin)

- Een ecologische volkstuin is primair een moestuin voor eigen eet of voor samen telen en delen. Commercieel telen of handelen is niet toegestaan.
- Een vereniging gaat de ecologische volkstuinten beheren.
- In principe kan er bij elke dorpskern een complex worden aangelegd.
- Er zijn 2 basisontwerpen gemaakt voor een volkstuintencomplex groot ca. 3000 tot 5000 vierkante meter en een van ca. 7000/10.000 vierkante meter, inclusief omliggende haag, parkeerterrein, een bergschuur, centrale ruimte(kas) en sloten. Dit is afhankelijk van de beschikbare grond groter of kleiner te maken.
- Op deze ecologische volkstuinten kunnen ook basisscholen een eigen tuintje opzetten om met leerlingen bijv. in het kader van NME / biologie, gezond eten, gezonde beweging e.d. lessen te verzorgen.
- De om het complex liggende haag (ca. 100 cm hoog) is van (eetbare) bessen, frambozen, bramen, wilde rozen etc.
- Voor composteren kan worden gekozen voor dit gezamenlijk op 1 punt te doen, of elk op zijn eigen tuintje.
- Op de tuin of op een centrale plek is het mogelijk bijen te houden.
- Ook de egelopvang kan desgewenst hier een plek krijgen.
- De centrale bergschuur heeft in principe een licht hellend dak voorzien van Sedumbegroeiing. (ook kan het dak (vrijwel) plat zijn en naast Sedum eventueel worden voorzien van zonnepanelen)
In de berging is een keukenblok met leidingwater voorzien en een toilet dat gebruik maakt van spoelwater.
Er is ook een kleine ruimte dat als kantoor voor de lokale beheerder (of dienstdoend lid) kan dienen.
(Indien het complex een tijdelijk karakter heeft kan ook een container of tijdelijk tuinhuisje worden geplaatst als berging)
- Het complex is afgesloten met een dubbel draaihek. Er is 1 toegang tot het terrein. Een extra (nood)uitgang is optioneel)
- Rond het complex komt een sloot met aflopend talud en zonder beschoeiing. Midden door het complex loopt eveneens een sloot waardoor

er in principe geen of weinig drainage van de tuinen nodig is en alle tuinen nabij een sloot zijn gelegen. (Alternatief is een hek rond de hele tuin.)

- Langs de centrale paden wordt een waterleiding voor sproeiwater aangelegd. (geen drinkwaterkwaliteit)
- Op of bij het terrein komen parkeerplekken en ruimte voor het stallen van fietsen.
- Voor tijdelijke berging van compost etc. is in een ruimte voorzien.
- Op een ecologische volkstuin mogen geen huisjes of andere bouwwerken hoger dan 100 cm. worden gebouwd . Wel toegestaan is een gereedschapskist en een compostbak tot 90 cm hoog. Ook platglas is toegestaan en bij individuele tuinen een kleine glazen kweekkas tot ca. 10 vierkante meter.
- Op een ecologische volkstuin mogen geen chemische bestrijdingsmiddelen of kunstmest worden gebruikt.
- Er moet verplicht met een wisselprogramma voor de teelt worden gewerkt om ziekten te voorkomen.
- Niet toegestaan zijn onduidelijke hybrides, gmo, niet zaadvaste rassen, inteelt, kloonmateriaal, geïmpregneerd hout, plastics. Hiertoe wordt een lijst ontwikkeld in het reglement.
- Niet toegestaan is het telen van drugs en/of andere planten die overlast kunnen geven of schade aanbrengen.
- Niet toegestaan is het houden van dieren op de tuin. Er kan een uitzondering zijn voor een gezamenlijk dierenverblijf.
- Voor de oprichting van een vereniging is een concept reglement aanwezig. Hierin staan alle regels zoals: welk plant- zaai- bouw materiaal van reguliere tuincentra/bedrijven mag worden gebruikt. Er moet worden gewerkt met zaadvaste rassen zoals eko/demeter kwaliteit zaden
- Een reglement voor een nutstuin is klaar. Statuten moeten nog worden ontwikkeld.
- Alleen voor leden zijn volkstuinen beschikbaar.

Hieronder concept plan 1 voor een eenvoudige nutstuin.

Dit plan is met name snel realiseerbaar voor tuinen op tijdelijke basis. Als grond minimaal 10 jaar beschikbaar is, is het al rendabel op deze wijze een moestuincomplex aan te leggen, mits de randvoorwaarden realistisch zijn.

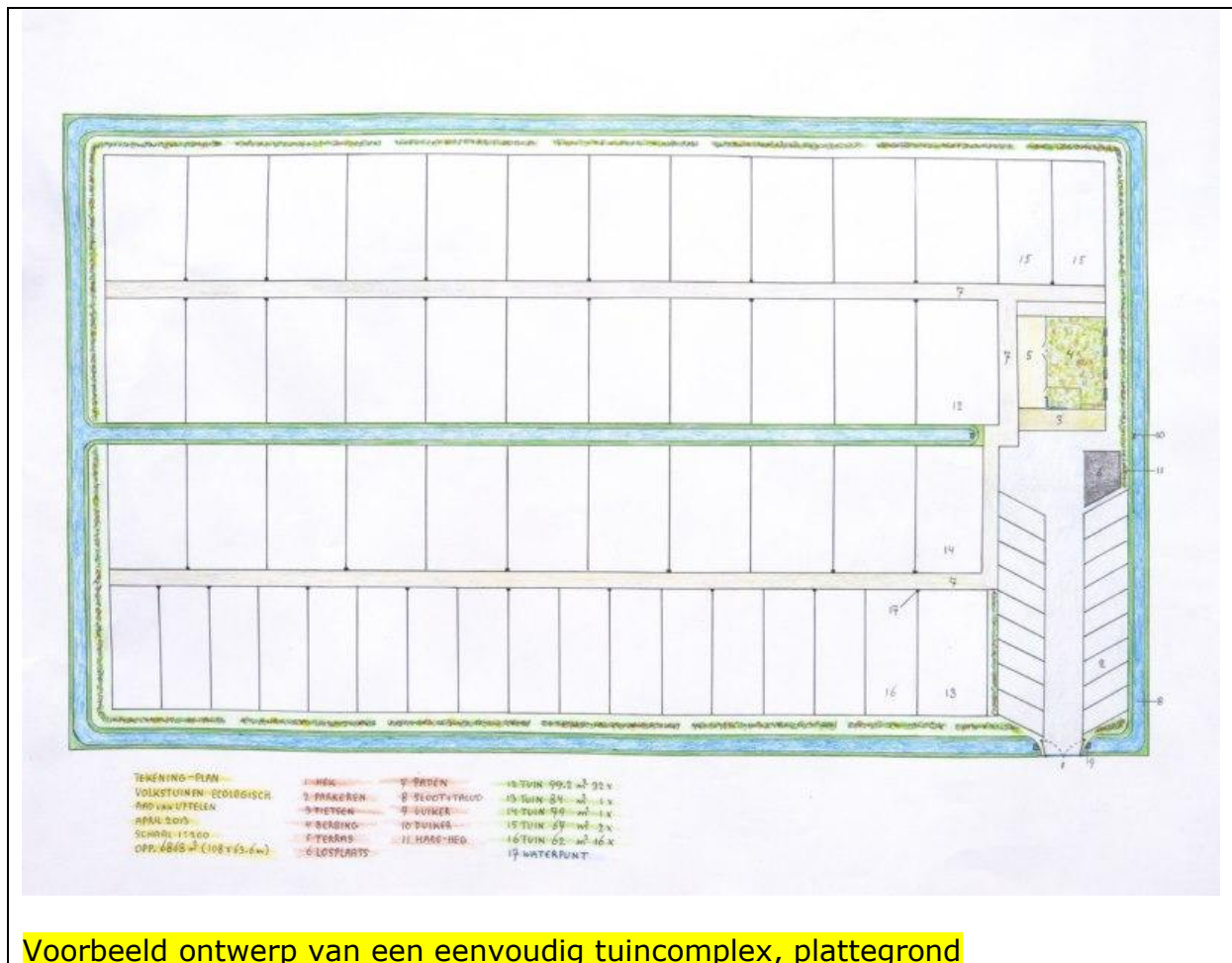
Eventueel kan dit complex ook zonder sloten, maar met een hek om het complex worden gerealiseerd. Wel moet dan de watervoorziening zijn gegarandeerd.

Paden e.d. kunnen van her te gebruiken stoeptegels worden gemaakt en verder kan schors worden toegepast voor paden.

Voor een berging kan desnoeds worden voorzien via een eenvoudige demontabele tuinberging of een container.

Toiletvoorzieningen en water moeten wel worden voorzien.

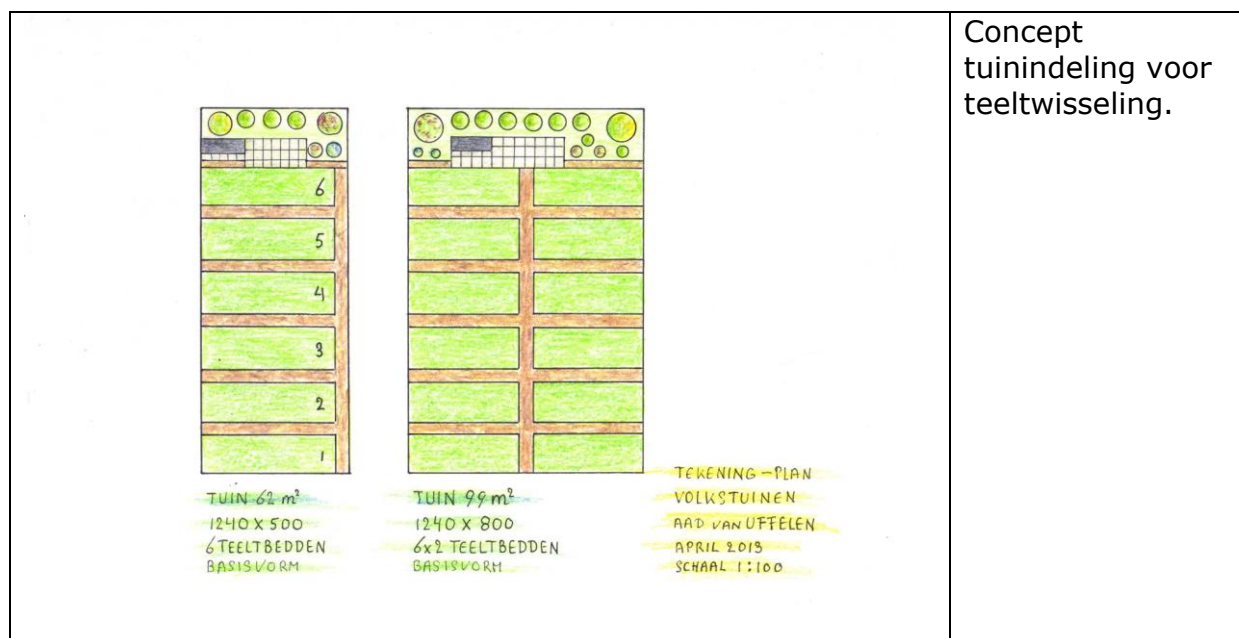
Voor elk tuincomplex moet een beheerder of beheerscommissie zijn die permanent leiding geven, controle uitoefenen en een aanspreekpunt op de tuin zijn.

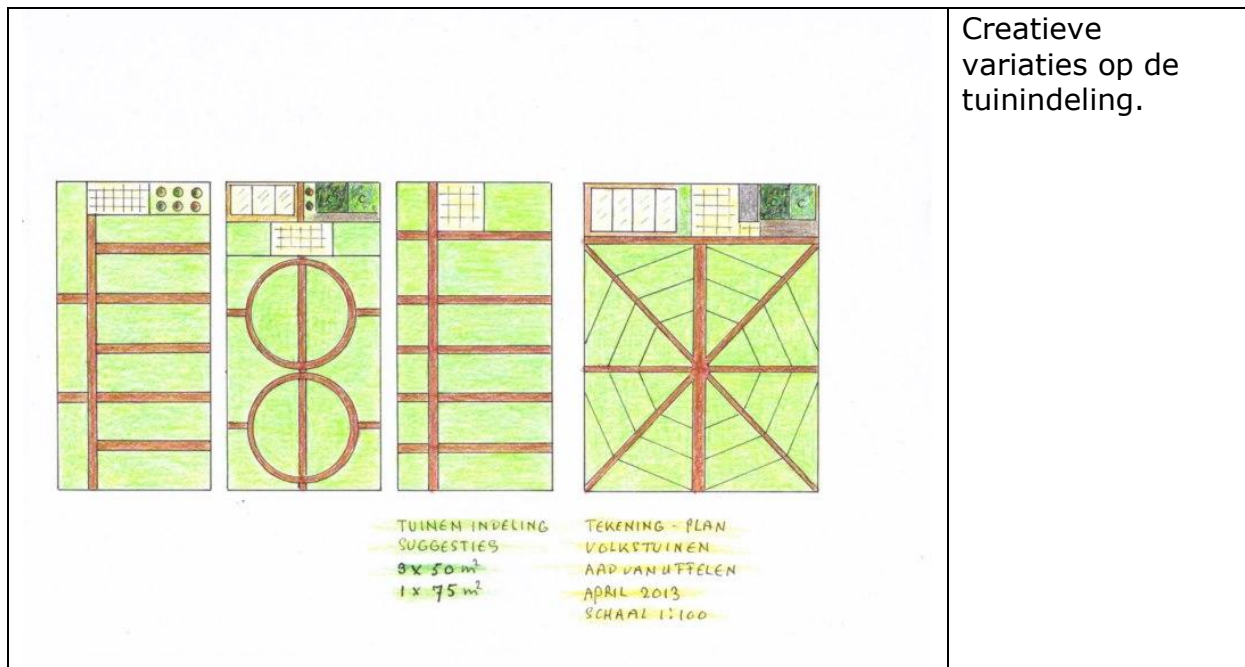
Voorbeeld ontwerp van een eenvoudig tuincomplex, plattegrond

Ontwerp voor een
centrale
tuinberging,
toiletgroep,
keukenblok e.d.

Concept
tuinindeling voor
teeltwisseling.

Creatieve
varianties op de
tuinindeling.

Hieronder concept plan 2 voor een Totaalplan nutstuin.

Plan 2 hieronder is een totaalplan waarbij het uitgangspunt is een **sociaal project**, met verschillende componenten. (zie tekeningen juni 2013) Dit perceel is ca. 8000 vierkante meter groot, maar kan natuurlijk in een andere omvang ook worden gerealiseerd. Ideaal is een complex van ca. 1 ha.

Essentieel is dat dit soort tuincomplex een vaste beheerder of beheersgroep heeft voor leiding, controle en als aanspreekpunt.

Dit plan is voor permanent (of langdurig) grondgebruik en gaat uit van duurzaamheid en zelfvoorziening en is een combinatie van de onderdelen:

1 Individuele volkstuinen tussen 50 en 120 vierkante meter.

2 Schooltuintjes/NME in een combinatie van leer/teeltmogelijkheden.

3 Gezamenlijke tuin op basis van Permacultuur.

Dit tuindeel bestaat uit 3 componenten die eventueel door verschillende beheergroepen worden onderhouden. De opbrengsten van deze tuinen zijn voor de werkers aan die tuinen, maar men is vrij ook (een deel) aan de voedselbank te schenken. Dat bepaalt de beheergroep.

Deze opzet is bij uitstek ook geschikt voor deelname van het voortgezet onderwijs, stageplekken, een testcase voor de tuinbouw t.a.v. stadslandbouw etc.

4 Gezamenlijk deel van de tuin waar op basis van teeltwisseling samen producten worden geteeld. Hierdoor kan een groter oppervlak worden ingezet waardoor de kwaliteit van wisselteelt en dus gezonde grond en betere producten het resultaat is.

Rond het terrein ligt een sloot zodat alle tuinen van slootwater zijn voorzien. De sloten hebben een natuurlijk talud, met hier en daar een watertapmogelijkheid.

Net buiten de sloot komen ca. 25 parkeerplaatsen.

Uitgangspunt is zoveel mogelijk op de fiets te komen wat een punt is voor duurzaamheid. Ook komt er een waterleiding, spoelwater, per tuin. Hierdoor wordt het mogelijk ook met druppelbevloeiing te werken om water te besparen.

Hoofdpaden zijn van oude stoeptegels (of indien de grond tijdelijk is van boomsnippers)

Secundaire paden zijn zoveel mogelijk van schors.

Rond de helft van de tuin komt een lage gemengde haag van bessen en struiken die gunstig zijn voor vogels en insecten. Deze haag dient tevens als windbreker.

Als steunstokken/klimrekken, kunnen wilgentakken worden gebruikt, hier kunnen ook rillen van worden gemaakt die gunstig zijn voor egels, het winterkoninkje en het roodborstje.

In het centrum van de tuin komt achteraan een kleine kas, 2 kappen x 320 cm = 640 cm breed x 875 cm (46 m²).

Aansluitend aan de kas komt een half open glazen kapconstructie zodat mensen bij slecht weer ook droog kunnen staan/zitten. Zijgevels zijn deels open en afsluitbaar. 620 x 750 cm (46 m²).

Aansluitend aan het open deel (OK) komt een pergola (PGL) voorzien van klimfruit. 620 x 750 cm (46 m²).

Deze ruimte is tevens geschikt voor speciale activiteiten op de tuin en mini workshops zoals: moestuinieren, Permacultuur, biologische bestrijding en voorkomen van plagen, composteren, bemesten, grondbewerking, aardbeien telen, bijzondere groenten, aardappels telen en voorkomen van ziekten, fruitbomen, klein fruit bramen en frambozen), druiven telen, pompoenen en meloenen, tomaten telen, komkommers en paprika telen, het teeltwisselschema, bijen houden, inmaken van oogst, jam maken, soep maken, etc. Maar ook is het geschikt voor open dagen, plantenruil, info over gezond eten uit eigen tuin proefdagen, gezamenlijke maaltijden en dergelijke. Dit ook om het sociale aspect te bevorderen.

Aan de voorkant komt de centrale berging (bergings 1) en (B2) voor de schooltuintjes. 620 x 750 cm (46 m²). Hier is ook een eenvoudig keukenblok, een urinoir en een toilet. Met de optie om het deel dat aan de overkapte ruimte ligt aan te passen met een koelkast en eenvoudige keukenfaciliteit.

Vooraan komt een kleine kantoorruimte (K) voor de dagbeheerder/dienstdoend lid voor toezicht. Hier komt ook een AED te hangen en de EHBO-doos.

Het dak wordt voorzien van sedumbegroening voor een natuurlijk effect en isolatie.

Op het open deel achter het hek komt een stortplaats (SP) voor aanvoer van compost, mest etc. En er komen 2 parkeerplekken (P1 en 2) voor dienstdoende leden/beheerders. (Bij voorkeur komt een ieder op de fiets natuurlijk...)

Binnen, achter het hek komt een eenvoudige fietsenstalling plus een fietsenstalling op het deel schooltuintjes. Deze wordt gemaakt van een open stalen frame van recycle kassenijzer met zonnepanelen als dak.

Voor algemeen gebruik door de leden wordt een aanhangwagen aangeschaft.

Voor elk tuindeel komt een eigen compostplaats. CP1 voor de individuele tuinders; CP2 voor de permacultuurtuin en CP3 voor de schooltuintjes.

Ook komen op diverse plekken fruitboompjes/struiken. Hier en daar, waar mogelijk aan de noord-oost kant van het complex komt een boom voor schaduwgeving en het is goed voor vogels.

Bijenhouders krijgen een plek aangewezen op de tuin.

Ook komen er nestkasten voor vogels en komen er insectenhôtels.

Voor egels, roodborstjes e.d. wordt gezien of er een paar takkenrillen komen dan wel alleen egelwoningen. De egelopvang kan desgewenst ook een plek toebedeeld krijgen.

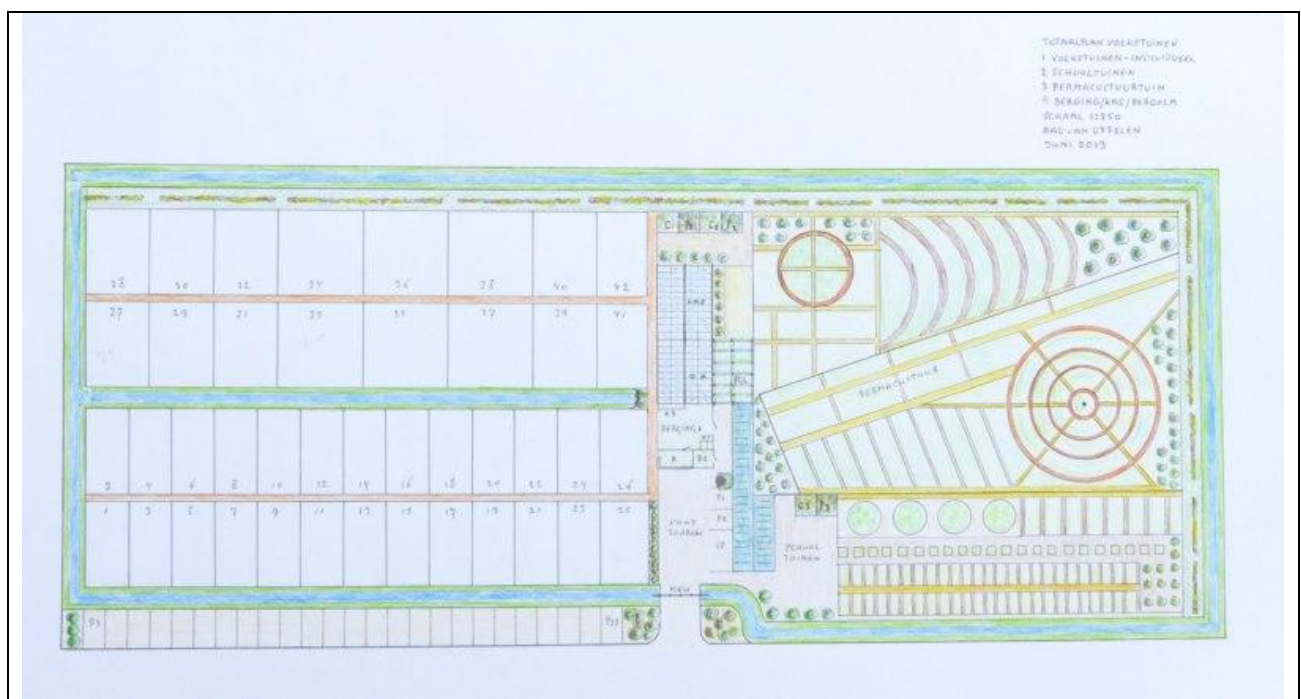
Indien mogelijk worden slootkanten ingezaaid met een mengsel voor bijen en vlinders.

Principe van het hele complex is dat er alleen op basis van Ecologisch/Biologisch tuinieren kan worden gewerkt.

Permacultuur is in een deel van de tuin het uitgangspunt, maar mag natuurlijk overal worden toegepast, bij voorkeur zelfs.

Opm. het plan is een tekentafelplan en in de praktijk zal het betekenen dat het perceel, de ligging, grootte en de vorm zal aangeven wat het finale ontwerp zal zijn.

(In principe is het ook mogelijk dat een dergelijk project kan uitgroeien tot een economische zelfstandigheid, etc.)

Het totaalplan bestaat uit 3 onderdelen:

Links het deel gewone tuintjes individueel 50 tot 100 m²

Rechts onder: schooltuintjes

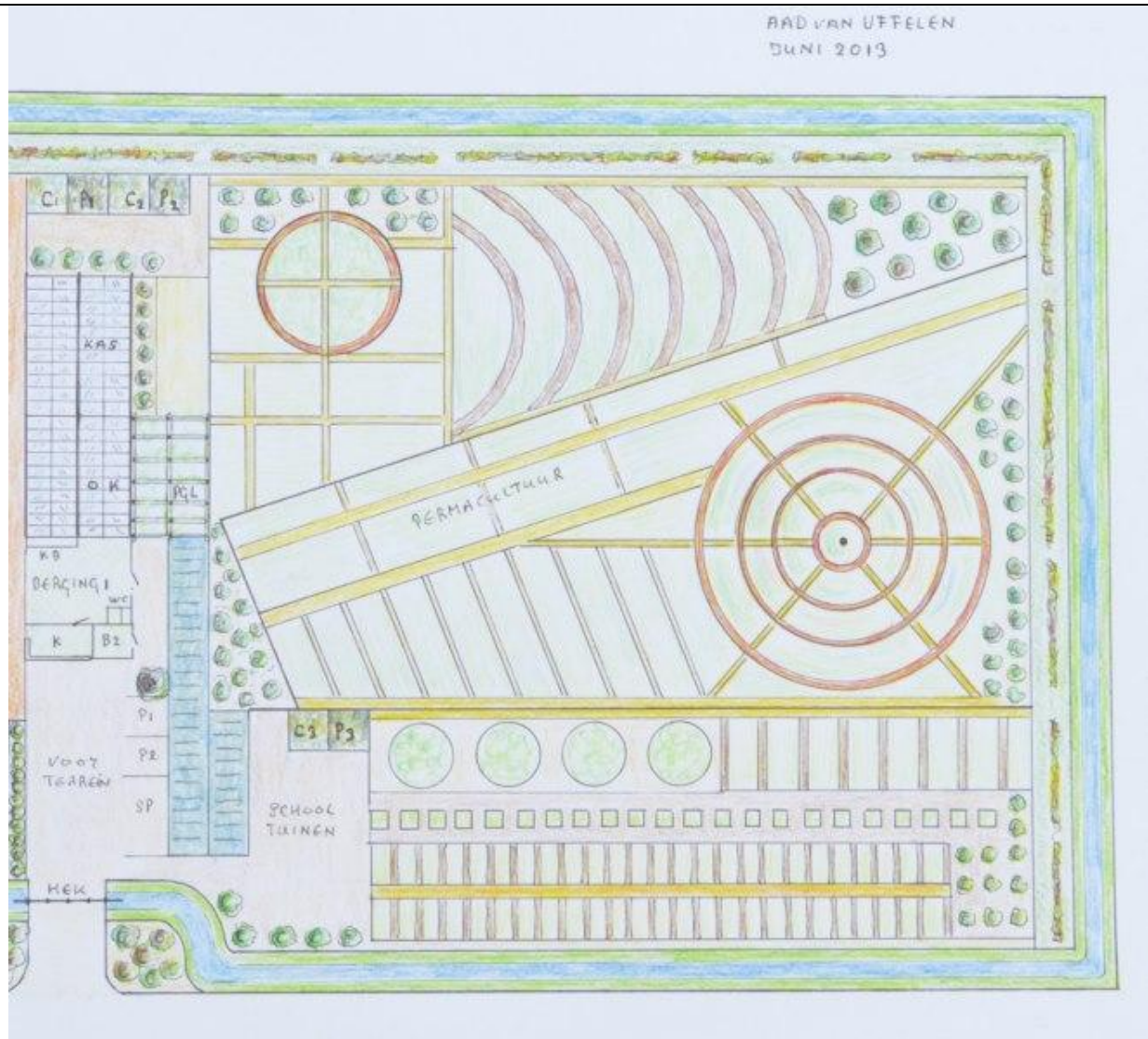
Rechts boven Permacultuur

Midden: berging, kas en pergola

Parkeren is buiten het terrein

Fietsenstalling op het terrein

X

Detail van het totaalplan: fietsenstalling, schooltuinen, Permacultuur, berging en kas

X

TOTAALPLAN VOLKSTUINEN
 BERGING $620 \times 750 = 46 \text{ m}^2$
 KAS $620 \times 875 = 54 \text{ m}^2$
 OPEN RUIMTE $620 \times 750 = 46 \text{ m}^2$
 PERGOLA $620 \times 750 = 46 \text{ m}^2$
 AAD VAN UTTELEN
 JUNI 2013

Detail; kas, open ruimte, berging en pergola

4. Voorbeeld van schooltuintjes voor jongeren

Omliggende gemeenten hebben diverse volkstuincomplexen. In de gemeente Den Haag zijn er zelfs zeer veel van diverse soort.

In de gemeente Delft zijn naast 4 gewone volkstuinen (<http://www.atvlevenslust.com/page17.html>) ook nog eens 4 schoolkindertuinen (www.kindertuinendelft.nl)

In deze tuintjes worden, onder begeleiding, door kinderen na schooltijd groente geteeld. Een paar foto's geven een indruk hiervan.

(Leuk en functioneel is als een kok of kookclub een moestuin adopteert en samen met kinderen groenten kweekt en hen leert er gezond mee te koken.)

Kindertuinen Boterbloem Delft

Kindertuinen Boterbloem Delft

Kindertuinen Boterbloem Delft

Kindertuinen Boterbloem Delft

Kindertuinen Sleutelbloem Delft

Kindertuinen Sleutelbloem Delft

5. Motivatie

Waarom een duurzame moestuin? Hoe ziet dat er uit?

- Mensen zoeken naar verandering en naar natuur en iets nieuws. Een eigen ecologische moestuin wordt de trend van deze eeuw!
- Kleine moestuinen zijn de tuinen van de toekomst. Er zijn ongeveer 250.000 volkstuinen in Nederland.
- Zelf telen van: kruiden, eetbare planten, vergeten groenten.
- Gezond voedsel zelf telen, weten wat je eet.
- De moestuin als medicijn tegen overgewicht, de obesitaskiller! Afvallen door bewegen en gezonde eten.
- Onthaasten, ontstressen en genieten in je eigen tuin.
De zintuigen prikkelen: zien, horen, voelen, ruiken en proeven.
- Terug naar de natuur en die in samenhang leren begrijpen.
Handen in de aarde, contact met de natuur; goed gevoel.
- Ecologie en biodiversiteit in ere herstellen en bevorderen; duurzaamheid en milieu-waarden ontdekken en dit in het dagelijkse leven laten doorwerken.
- Kinderen in contact met de aarde brengen; samen tuinieren.
- Werken, genieten en tuinieren combineren.
- Duurzame, milieubewuste en natuurlijke materialen gebruiken.
- Nieuwe vrijheid ontdekken in je eigen moestuin. Voel je gelukkig en rijk.
- Tuinieren, een uniek en goedkoop middel tegen burn out en stress.
- Herstel het contact met moeder aarde. Gezondheid en ecologie in harmonie.

Voordelen van een eigen Moestuin

- Je bent nooit alleen. Je doet leuke contacten op met andere mensen: zaden, zaailingen en planten uitwisselen, maar ook recepten, etc. Je doet veel inspiratie op en door de internationale mix van leden leer je ook allerlei andere groenten kennen en eten.
- Je leert andere mensen en andere nationaliteiten kennen. Soms samen een bakkie doen en even bijpraten, of samen de eigengemaakte appeltaart eten!
- Je eet vers en biologisch en dus gezond.
En het is veel lekkerder dan van ver geïmporteerde groente of fruit.
- Je mag naar eigen idee groente telen en/of bloemen, kruiden, vogelkastjes en insectenhotelletjes hangen etc. Zolang niemand er last van heeft.
Binnen de regels ben je vrij je tuin in te delen, mits je jezelf houdt aan teeltwisseling en het reglement.
- Het is gezond, je bent fysiek bezig in de buitenlucht.
En je gaat op een gezonde manier leren koken.
- Leuk voor de kinderen, je leert allerlei dieren en beestjes kennen en leert hoe planten groeien. Je kunt je eigen bloemen plukken, oogsten enzovoort. Educatief erg nuttig.
- Een moestuin (nutstuin) is betaalbaar; voor ca. 90 euro per jaar heeft men al een eigen moestuin. (Een verblijfstuin is duurder en afhankelijk van de situatie 395,- euro of meer)
- Van een moestuin van 50 vierkante meter kan je met 3 personen al eten. Bij een goede planning kun je van april tot februari van de tuin eten. Ook kan je oogst invriezen, drogen of inmaken.

Nadelen van een volkstuin

- Het kost tijd. Je mag de tuin niet laten vervuilen.
50 vierkante meter kost per week 6 tot 9 uur aan tijd. Maar er zijn ook hoogtijdagen zoals zaai- en oogsttijd en rustige tijden zoals in de winter.
- Het kost geld. Afhankelijk van de grootte van de moestuin (nutstuin) tussen 90,- en 200 euro per jaar.
Ook zaden en planten, netten, kweektunnels e.d. kosten geld bij aanschaf.
- Volkstuinieren in een eigen moestuin is vooral zaaien, verspenen, planten, onkruid wieden, water geven en oogsten. Vooral onkruid wieden, bestrijden van slakken en voorkomen van aantasting en vraat vindt niet iedereen even leuk.

- Als je het niet goed bij houdt of beschermt krijg je onkruid, te dikke of doorgesloten groenten, bloeiende sla, door vogels of slakken opgevreten groenten, luis in je planten, etc.
- Er zijn niet alleen vrolijke en sympathieke mensen, er zijn er ook die er een potje van maken of zich afzonderen.
- Men moet enkele keren per jaar iets samen doen aan het hele complex om dat te onderhouden, maar dat is ook weer erg leuk om te doen.
- Er zijn natuurlijk regels waar een ieder zich aan moet houden.

Bestuur, Tuinman en Werkgroepen:

Ecologische Moestuinen Westland vallen onder het bestuur van een stichting/vereniging.

Elk tuincomplex heeft een centrale tuinman.

Onder de tuinman ressorteren enkele werkgroepen met een specifieke taak zoals:

1. biologisch zaad en plantmateriaal; waar inkopen, zaad ruilen, planten inkoop en zelf telen.
2. Voorkomen van aantasting, vraat, ziekte en bestrijding. Van slak tot vogel, konijn, schimmel, virus en insect.
3. Grondsoort en -kwaliteit, biologische bemesting; waarmee, hoe en wanneer.
4. Teeltadviezen.
5. Composteren; dit proces sturen en begeleiden.
6. Watervoorziening; druppelbevloeiing, wateropvang, slootwater
7. Inkoop en verkoop van gereedschap en producten.

6. Bijlagen: Een paar websites voor meer informatie:

Onderstaande websites geven zeer veel achtergrondinformatie over het volkstuingebeuren. Ook vindt u er een aantal onderbouwingen van hetgeen in dit volkstuinplan staat. Op Internet vindt u nog veel meer info.

<http://www2.vlaanderen.be/landbouw/downloads/volt/64.pdf>

Toestandbeschrijving volkstuinten in Vlaanderen vanuit sociologische en ruimtelijke benadering: Universiteit van Gent 2007

<http://www.ipo-online.be/Projecten/lopendeprojecten/Volkstuinen%20in%20Vlaanderen/Pages/volkstuinieren.aspx>

Informatie site over volkstuinten in België

http://www.haagsebond.nl/5_project/nota_volkstuinen/nota_volkstuinen-27072008.pdf

Nota volkstuinten Gemeente Den Haag 2008

www.amsterdam.nl/publish/pages/417627/notavolkstuinen.pdf

Nota volkstuinen Amsterdam 2005

<http://www.rotterdam.nl/DG%20Ijsselmonde/FTP/notas%20en%20plannen/Nota%20Volkstuinen.pdf>

Beleidsnota Volkstuinieren Rotterdam IJsselmonde

www.buurtmoestuin.nl

www.groendichterbij.nl

www.avvn.nl landelijke organisatie voor hobbytuinders

<http://www.agriholland.nl/dossiers/stadslandbouw/>

<http://www.rotterdam.nl/stadslandbouw>

<http://www.dagvandestadslandbouw.nl/rabo-stadslandbouw-award-2013.php>

<http://www.eetbaarrotterdam.nl/>

http://www.stimuleringsfonds.nl/content/lay/i_019/Layout_18_WEB.pdf

<http://stadslandbouwdenhaag.nl/>

<http://www.stedennetwerkstadslandbouw.nl/>

<http://www.urbanfarming.org/>

<http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=12564&persberichtID=384943&type=pers>

<http://www.os-almere.nl/>

http://www.dakakkers.nl/index.php?subonderwerp_ID=84

<http://edepot.wur.nl/117599>

Volkstuinen als groene motor, quick-scan

<http://www.haarlemgroener.nl/>

Goede suggesties voor een duurzame groene leefomgeving, stadslandbouw, moestuinen etc.

[http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Chillen%20in%20het%20groen%20\[MOV-181988-0.4\].pdf](http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Chillen%20in%20het%20groen%20[MOV-181988-0.4].pdf)

<http://www.degroenestad.nl>

Info over de waarde van groen in de leefomgeving

<http://www.devitalegroenestad.nl/artikelen/Vooraankondiging%20Nationale%20Groendag%202013.wli>

Opvolger van De Groene stad

<http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Groen.aspx>

De aanwezigheid van groen maakt mensen gezonder, zorgt voor een beter lokaal klimaat, bevordert de sociale contacten, lokt meer toeristen en investeerders en verhoogt de waarde van huizen. Die voordelen staan in de studie 'Investeer in groen. Winst verzekerd' <http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Groen/Investeer%20in%20groen.aspx>

<http://www.wageningenur.nl/nl/show/Aandacht-voor-de-groene-stad.htm>

Groen trekt hoger opgeleiden naar een stad

www.bdgrondbeheer.nl

11. Tot slot

In Westland is maar 1 volkstuincomplex. Verspreid liggen nog wat kleine particuliere gronden die hiervoor worden ingezet.

Volkstuincomplex sinds 1952 Kweeklust, aan de Veenbes in Wateringen 2,2 ha. (nutstuin) heeft 110 tuintjes met een kas (9x4 m) er op (3 zonder kasjes), geen wachtlijst, gemengd publiek. Tuinen 140 meter. Biologische bestrijding en teeltwisseling als advies. Huur complex per 10 jaar en 3 jaar opzeg. Huurprijs 145 euro per perceel per jaar. Overname van de kas is verplicht. Secr. Wim van der Valk Penningmeester Joop boets

Kweeklust Wateringen

Kweeklust Wateringen

Van de 5 tuintjes (nutstuin) in De Lier Burg. Cramerlaan, die al ca. 65 jaar bestaan, zijn er 4 die door een particulier worden verhuurd en 1 is eigendom van de hobbietuinder. Geen nadere gegevens.

De Lier Burg. Cramerlaan

De Lier Burg. Cramerlaan

Het perceel in Poeldijk Tuinderslust (verblijfs- en nutstuin), Arckleweg 25, sinds 1938 heeft ca. 30 tuinen, dat is een verblijfscomplex. En het is in Haags beheer. Voorzitter Mw. van Leeuwen. Secr. De heer H. Nordmann

Tuinderslust Poeldijk

Tuinderslust Poeldijk

In de Lier liggen nog enkele moestuintjes op een particulier stuk land van de Hr. Noordam, Oostbuurtseweg 30. Geen nadere gegevens.

Oostbuurtseweg 30

Oostbuurtseweg 30

Dijckerwaal

Langs de Dijckerwaal in 's-Gravenzande ligt sinds 2013 een klein stukje land waar een Kerk uit 's-Gravenzande onder enthousiasme van Lianne van Staalduinen met jongeren moestuint. (Is eind 2013 al weer opgeheven omdat de gemeente de grond weer nodig had)

Doelen zijn: met jongeren werken en op biologische manier tuinieren.

Deze door de gemeente beschikbaar gestelde grond wordt per jaar gezien of men daar mag blijven zitten.

Gezien deze regels is het onmogelijk om de grond goed te bewerken en een

goede infrastructuur in de tuin te ontwikkelen.

Dan is ook is de strijd tegen onkruid als kweekgras, zevenblad en heermoes bij voorbaat verloren.

-

Advies

Ik adviseer alleen een volkstuincomplex te starten als een aantal kritische voorwaarden is voldaan zoals een minimaal aantal jaren beschikbare grond, schone grond en vrij van heermoes, puin, gif etc.

Dijckerwaal voorjaar 2013

Dijckerwaal voorjaar 2013

Dijckerwaal zomer 2013

Dijckerwaal zomer 2013

Nagegaan moet nog worden welke subsidiemogelijkheden er zijn: Rijk, Provincie, gemeente, de EU, Oranjerfonds etc.

Het rijk heeft/had een stimuleringsfonds volkstuinen in steden...

Ook fondsen, banken en andere instellingen zijn wellicht bereid te investeren in de goede doelen van volkstuincomplexen.

De samenleving wordt er beter van en de leefbaarheid in de eigen omgeving eveneens.

Ik hoop dat de gemeente en ook de gemeenteraad snel duidelijkheid kan geven over haar positie en standpunt.

Doel is dat najaar 2013 de eerste tuin kan worden aangelegd zodat voorjaar 2014 het eerste plantseizoen kan beginnen. Met de Westlandse daadkracht moet dat lukken!

(Inmiddels is het oktober 2014 en loopt het overleg met de gemeente traag en is er nog geen uitzicht op grond en medewerking...)

Ook heb ik de vraag gesteld: stel dat een particulier agrarische grond wil kopen en beschikbaar wil stellen, mag dat dan, in verband met de regels voor glastuinbouwbestemming? Op 23 oktober 2014 kwam de telefonische mededeling van de gemeente dat op agrarische grond geen moestuincomplex mag worden gestart. We wachten nu op de schriftelijke bevestiging daarvan, waarna pas verdere stappen kunnen worden ondernomen.

Vragen die u heeft wil ik gaarne komen beantwoorden.

Aad van Uffelen

Opm 1. fotografie Aad van Uffelen, maar enkele foto's zijn van Internet, herkomst niet bekend, en niet voor verspreiding inzetbaar.

Opm. 2 Bij de aanleg kan ook worden gezien of "Gek Westland" of leerlingen van de groene school (hoveniersopleiding) kunnen bijdragen aan de inrichting van het complex.

Opm. 3 Bij Westlandse bedrijven kan worden gezocht naar sponsoring van herbruikbaar kas materiaal e.d.